

فراتر از خبر

گفت‌وگو با مايکل پارکر؛ آيا معافيت‌هاي تحريمي ايران و روسيه مؤثرند؟

الكس رثوف اوغلو

۳۰ اردیبهشت/۱۴۰۵

در واشینگتن همچنان بر سر تازه‌ترین معافیت تحریمی آمریکا برای نفت روسیه اختلاف نظر عمیق وجود دارد. این معافیت به کشورهایی که در معرض خطر قرار دارند، اجازه می‌دهد محموله‌های نفتی روسیه را که پیش‌تر در دریا بارگیری شده‌اند، خریداری کنند؛ آن هم در شرایطی که بازار جهانی انرژی همچنان تحت تأثیر اختلال‌های ناشی از جنگ و تقابل آمریکا و اسرائیل با ایران دچار آشفتگی است.

اسکات بسنت، وزیر خزانه‌داری آمریکا، می‌گوید این اقدام برای تثبیت بازار انرژی و محدود کردن نفوذ چین بر نفت ارزان روسیه ضروری است. اما منتقدان دموکرات، از جمله سناتورهای بانفوذ جین شاهین و الیزابت وارن، هشدار می‌دهند که تکرار این معافیت‌ها ممکن است فشار بر مسکو را تضعیف کند.

مایکل پارکر، بازرس و رئیس پیشین یکی از بخش‌های اداره کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری آمریکا (اوفک)، در گفت‌وگو با راديو اروپای آزاد/راديو آزادی در این باره توضیح داده است که چرا کاهش یا تعلیق تحریم‌ها همچنان یکی از مهم‌ترین ابزارهای چانه‌زنی دیپلماتیک واشینگتن به شمار می‌رود.

رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی: تصمیم وزارت خزانه‌داری آمریکا برای تمدید ۳۰ روزه معافیت نفت روسیه چه پیامی درباره اولویت‌های دولت آمریکا دارد؟ آیا ثبات بازار انرژی در حال پیشی گرفتن از فشار تحریمی بر مسکو است؟

مایکل پارکر: فکر می‌کنم ابتدا باید روشن کنیم که مجوز عمومی صادرشده از سوی وزارت خزانه‌داری دقیقاً چه چیزی را پوشش می‌دهد. این مجوز مربوط به نفتی است که از ۱۷ آوریل تاکنون در دریا بوده است. این نفت پیش‌تر نیز تا حدود دیروز یا پریروز مشمول یک معافیت یا مجوز عمومی مشابه از تحریم‌های آمریکا بود.

مایکل پارکر

تمدید این مجوز عمومی به معنای اضافه شدن نفت تازه‌ای نیست که بعد از آن تاریخ بارگیری و وارد آب‌های آزاد شده باشد. این تصمیم همچنان فقط همان نفت به اصطلاح سرگردان از ۱۷ آوریل را شامل می‌شود. به نظر من، این یک معافیت بسیار محدود و مشخص برای فروش نفتی است که پیش‌تر هم تحت پوشش همان مجوز قرار داشت. به جز تمدید بازه زمانی فروش، تغییر عمده دیگری در کار نیست.

منتقدان می‌گویند وقتی معافیت‌ها قابل پیش‌بینی شوند، دولت‌ها و بازارها بر همان اساس برنامه‌ریزی می‌کنند. آیا ممکن است مسکو حالا تصور کند که هر زمان قیمت انرژی جهش کند، غرب دوباره فشارها را کاهش خواهد داد؟

این موضوع در بلندمدت قطعاً قابل توجه است، اما دو عامل در این‌جا اهمیت زیادی دارد. نخست، مدت‌زمان این اقدام است. در این مورد، صحبت از چند هفته است، نه یک تغییر اساسی در سیاست آمریکا.

دوم، موضوع و مصداق این کاهش فشار است. باز هم تأکید می‌کنم که این مجوز عمومی بسیار محدود طراحی شده و فقط شامل نفتی می‌شود که از ۱۷ آوریل در دریا بوده است. فکر نمی‌کنم نهادهای اقتصادی و مالی، چه برسد به دولت‌ها، این اقدام را نشانه تغییر کلی سیاست آمریکا یا رویکرد واشینگتن نسبت به تحریم‌های مرتبط با روسیه بدانند.

برای مثال، هیچ اقدام گسترده‌ای برای حذف نام افراد یا شرکت‌ها از فهرست تحریم‌های آمریکا صورت نگرفته است. هیچ شرکت بزرگی هم‌زمان با صدور این مجوز از فهرست تحریم‌ها خارج نشده و معافیت گسترده‌ای برای نفت روسیه در نظر گرفته نشده است. این تصمیم فقط در همین چارچوب محدود و درباره نفتی که پیش‌تر در دریا بوده، اعمال می‌شود.

با وجود این اقدامات، قیمت نفت همچنان بالاتر از ۱۱۰ دلار در هر بشکه باقی مانده است. اگر این معافیت‌ها تأثیر قابل‌توجهی بر آرام کردن بازار ندارند، آیا اصلاً به هدف خود رسیده‌اند؟

در مورد تحریم‌های اقتصادی آمریکا همیشه باید به هدف کلی آن‌ها نگاه کرد، چون این تحریم‌ها ابزار سیاست خارجی و امنیت ملی ایالات متحده هستند.

از آن‌جا که تمدید این مجوز بسیار محدود طراحی شده، شاید هدف آن بیشتر کمک به برخی کشورها بوده باشد. به نظر من، میزان نفت سرگردان موجود آن‌قدر زیاد نیست که بتواند تأثیر معناداری بر قیمت جهانی نفت بگذارد.

بنابراین، شاید هدف اصلی کاهش قیمت جهانی نفت نبوده، بلکه کمک مشخص به برخی متحدان یا طرف‌های خاص بوده است.

به نظر می‌رسد هند یکی از اصلی‌ترین بهره‌مندان از این معافیت است و همچنان حجم زیادی نفت خام روسیه وارد می‌کند. آیا واشینگتن، با چشم‌پوشی عملی از این خریدها، خطر ایجاد تنش با متحدان اروپایی و اوکراین را نمی‌پذیرد؟

سیاست تحریمی آمریکا تا حد زیادی نسبت به نیازهای انرژی اتحادیه اروپا حساس بوده است. در آغاز رژیم تحریم‌ها پس از سال ۲۰۲۲، بخش انرژی تا حد زیادی از تحریم‌ها و اجرای آن‌ها مستثنا شده بود.

این مسئله دو جنبه دارد. کاهش تحریم‌ها برای کمک به برخی متحدان، بسته به اهداف سیاست خارجی و شرایط ژئوپولیتیکی، موضوعی است که اتحادیه اروپا قطعاً آن را درک می‌کند. آمریکا نمی‌خواهد در چارچوب یک سیاست تحریمی کلی به متحدانش آسیب بزند.

در همین حال، وزارت خزانه‌داری آمریکا بر تشدید اجرای تحریم‌ها علیه ایران تأکید می‌کند. متحدان و رقبای آمریکا چگونه این تفاوت را تفسیر می‌کنند؛ از یک سو کاهش محدودیت‌ها بر نفت روسیه و از سوی دیگر درخواست برای سخت‌گیری بیشتر علیه حکومت ایران؟

حکومت ایران پرونده متفاوتی است. آمریکا، به استثنای توافق هسته‌ای سال ۲۰۱۵ یا همان برجام، به‌طور کلی روندی ثابت در تشدید و تقویت تحریم‌ها علیه ایران داشته است.

روسیه پیش از سال ۲۰۲۲ بسیار بیشتر در اقتصاد و نظام مالی جهانی ادغام شده بود. بنابراین، فکر نمی‌کنم اقدامات کنونی به معنای ارسال پیام‌های متناقض یا ایجاد تنش باشد.

سیاست آمریکا در قبال ایران نسبتاً ثابت بوده و سیاست تحریمی علیه روسیه نیز به‌طور مستمر شامل استثناها، معافیت‌ها و مجوزهای عمومی بوده تا با تحولات ژئوپولیتیکی سازگار شود. من این دو رویکرد را متناقض نمی‌بینم.

برخی رسانه‌های ایرانی این معافیت موقت را بخشی از مذاکرات گسترده‌تر توصیف کرده‌اند. از نظر شما، معافیت‌ها تا چه حد می‌توانند به اهرم فشار و چانه‌زنی دیپلماتیک تبدیل شوند؟

در چارچوب برجام، کاهش تحریم‌ها در واقع همان مشوق اصلی بود که در کنار توافق هسته‌ای قرار داشت.

این موضوع به اولویت‌های کلی سیاست‌گذاری و هدفی بستگی دارد که از اعمال یا کاهش تحریم‌ها دنبال می‌شود. اما همان واژه‌ای که شما به کار بردید، یعنی «اهرم»، نکته اصلی است. تحریم‌ها اهرمی ایجاد می‌کنند که بسته به فضای مذاکرات می‌توان آن را تشدید کرد یا کاهش داد.

در نهایت، هدف تحریم‌های آمریکا تغییر رفتار است. اوفک تقریباً در همه بیانیه‌های مربوط به تحریم افراد یا شرکت‌ها تأکید می‌کند که هدف از تحریم‌ها تغییر رفتار است. تحریم‌ها قرار نیست ثابت و تغییرناپذیر باشند، بلکه باید پویا باشند.

وقتی تحریم‌ها تشدید می‌شوند یا کاهش پیدا می‌کنند، پرسش اصلی این است که با چه هدفی این کار انجام می‌شود. به نظر من، این استفاده درست از تحریم‌ها است؛ یعنی ایجاد اهرم و فراهم کردن موقعیتی که در آن، بسته به نیازهای ایران، کاهش تحریم‌ها بتواند به یک ابزار مؤثر چانه‌زنی تبدیل شود.

آیا ارائه معافیت تحریمی در جریان مذاکرات ممکن است ناخواسته نشانه ضعف تلقی شود، به‌ویژه از سوی کشورهایمانند ایران و روسیه که تجربه زیادی در زندگی زیر فشار تحریم‌ها دارند؟

این مسئله همیشه یکی از دغدغه‌های اصلی دیپلمات‌ها و سیاست‌گذاران است؛ این‌که چگونه می‌توان بدون ارسال پیام ضعف، مشوقی جذاب ارائه داد. همچنین این‌که چگونه این مشوق را برای کشورهایمانند ایران و روسیه می‌توان استفاده کرد.

معنادار کرد که سال‌ها زیر تحریم بوده‌اند و در زمینه دور زدن یا تحمل فشار تحریم‌ها تجربه و مهارت دارند.

در این مورد خاص، برداشت من این است که توانایی کاهش شدت تحریم‌ها به معنای ضعف نیست. اگر این ابزار به شکل مؤثر استفاده شود، می‌تواند به پیشبرد اهداف سیاستی آمریکا کمک کند.

در واقع، هدف اصلی تحریم‌ها نیز همین است، البته اگر به درستی به کار گرفته شوند. تحریم‌ها ابزار تنبیه نیستند، بلکه طوری طراحی شده‌اند که در مذاکراتی از این دست، بتوان از کاهش آن‌ها برای دستیابی به توافقی گسترده‌تر استفاده کرد.

برخی تحلیلگران می‌گویند آمریکا با توجیه این معافیت‌ها بر مبنای ملاحظات انسانی یا ثبات بازار، در عمل یک سابقه جدید ایجاد کرده است. آیا واشینگتن اکنون وارد چرخه‌ای شده که بازگشت از آن دشوار خواهد بود؟

این موضوع قطعاً قابل توجه است، اما من فکر نمی‌کنم که دولت آمریکا الزاماً در چنین مسیری گرفتار شده باشد.

این‌که تمديد فقط تا اواسط ژوئن ادامه دارد و صرفاً نفت موجود در دریا را شامل می‌شود، نشان می‌دهد که این اقدام واقعاً یک راه‌حل موقت سیاسی است، نه ورود به چرخه‌ای که واشینگتن نتواند از آن خارج شود.

راه بازگشت هم بسیار ساده است؛ این‌که اجازه دهند مجوز عمومی منقضی شود. اوفک طی سال‌های گذشته بارها مجوزهای عمومی مختلف را بنا به ملاحظات سیاسی یا دلایل دیگر منقضی کرده است.

بنابراین، من این تمديد را به معنای گرفتار شدن تصمیم‌گیران واشینگتن در یک رویه دائمی نمی‌بینم.

اگر از بحران فعلی فاصله بگیریم، این تحولات درباره آینده تحریم‌ها به‌عنوان ابزار ژئوپولیتیکی چه تصویری به ما می‌دهد؟ آیا نگرانی‌های مربوط به امنیت انرژی اکنون عملاً دست آمریکا را برای اعمال فشار اقتصادی شدیدتر بسته است؟

به نظر من، ما همین حالا هم وارد چنین دوره‌ای شده‌ایم. در مورد روسیه، بخش انرژی از همان ابتدا از بسیاری از تحریم‌های اولیه مستثنا بود و به گمانم این موضوع کاملاً به وابستگی متحدان اروپایی به انرژی روسیه و نگرانی از اختلال در بازارهای جهانی مربوط می‌شد.

اگر امنیت انرژی اکنون به بخشی دائمی از سیاست تحریم‌های اقتصادی تبدیل شده، این واقعیت از همان واکنش اولیه دولت آمریکا به روسیه قابل مشاهده بود.

این مطلب بخشی از:

گزیده‌هایی از رادیو آزادی

فراتر از خبر

بایگانی

ایران